

KULTŪROS ATMINTIS IR TAPATUMAS

Alisa Rūta Stravinskaitė, *Žvėrys*, 2025, Indija, analoginė fotografija, skaitmeninis formatas

Klasikiniai filologai Vilniaus Stepono Batoro universitete

HENRYKA ILGIEWICZ

Lietuvos kultūros tyrimų institutas

henrika.ilgiewicz@gmail.com

Šiame straipsnyje bus siekiama prisiminti Vilniaus Stepono Batoro universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto klasikinės filologijos dėstytojus, pirmiausia profesorių Janą Oko, dirbusį šiame universitete visą jo egzistavimo laiką ir Stefaną Srebrny, dirbusį 1923–1939 metais. Bus apžvelgtas jų indėlis į studijų organizavimą, pasiekimai pedagoginiame ir moksliniame tiriamajame darbe. Taip pat trumpai bus pristatyti Vilniaus Stepono Batoro universiteto klasikinės filologijos specialybės absolventai, tokie kaip: Zofia Abramowiczówna, Antonis Szantyras, Stefanas Oświecimskis, Leokadia Mołunowiczówna, kurie, baigę pagrindines studijas, dirbo kaip Klasikinės filologijos katedros asistentai, vadovaujant profesoriams rašė magistro, vėliau daktaro darbus ir siekė įsigyti mokslinius laipsnius. Kaip ir jų profesoriai, jie dalyvavo mokslo žinių sklaidoje, veikė mokslo draugijose, skaitė mokslo pranešimus, spausdino pirmuosius mokslo darbus. Visų jų mokslinę karjerą Vilniuje nutraukė II Pasaulinis karas. Karo metais Stefanas Oświecimskis išvyko į Varšuvą, o Antonis Szantyras į Vokietiją. Likę darbuotojai, kurie pergyveno karą Vilniuje, po karo, pasikeitus valstybių sienoms, išvyko į Lenkiją ir ten tęsė pedagoginį ir mokslinį darbą. Rengiant straipsnį remtasi archyvine ir publikuota medžiaga, taip pat dalyko literatūra.

Esminiai žodžiai: tarpukario Vilnius, Vilniaus Stepono Batoro universitetas, klasikinė filologija, Klasikinės filologijos katedra, Jan Oko, Stefan Srebrny.

Įvadas

Klasikinių filologų veikla Vilniaus Stepono Batoro universitete iki šiol labai mažai tyrinėta. Vilniaus universiteto istorijai skirtuose kolektyvinėse monografijose jie paminimi vos keliais sakiniais¹. Iš tikrųjų klasikinė filologija² tada užėmė gana svarbią vietą stu-

dijų procese. Klasikinės filologijos (lotynų ir senovės graikų) katedra ir studijos Vilniaus Stepono Batoro universitete pradėtos organizuoti pirmais atkurtojo universiteto mokslo metais. Jas organizavo atvykęs iš Poznanės buvęs Lvivo universiteto profesorius ir rektorius, Poznanės universiteto garbės profesorius Ludwikas Čwikliński (1853–1942) ir du profesoriaus pavaduotojai:

1 *Vilniaus universiteto istorija 1803–1940*. Vilnius: leidykla „Mokslas“, 1977, p. 172; *Vilniaus universiteto istorija 1579–1994*. Vilnius: Valstybinis leidybos centras, 1994, p. 216.

2 Klasikinė arba senoji filologija, tirianti senovės kul-

tūrų kalbas ir rašto paminklus (graikų ir romėnų). *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, t. 6. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų institutas, 2004, p. 87–88.

Michałas Boguckis (1860–1935), atvykęs iš Krokuvos, ir Janas Oko iš Lviso. Krokuvą ir Lvivą po Lenkijos-Lietuvos valstybės padalijimo iki Lenkijos nepriklausomybės atkūrimo buvo Austrijos imperijos sudėtyje, kur, esant švelnesnėms režimo sąlygomis, galėjo veikti seni lenkų universitetai (karaliaus Kazimiero Didžiojo įkurtas 1364 m. universitetas Krokuvoje, vadinamas Jogailos universitetu, ir karaliaus Jono Kazimiero įkurtas 1661 m. universitetas Lvyje, tarpukaryje vadintas Jono Kazimiero universitetu). Šie universitetai paruošė nemažai lenkų tautybės inteligentų, tarp jų mokslininkų ir aukštųjų mokyklų dėstytojų. Po I Pasaulinio karo ėmus atkurti 1832 m. caro valdžios uždarytą Vilniaus universitetą jie, pareigos vedami, atvyko į karo ir okupacijų nuniokotą Vilnių su tikslu padėti organizuoti atkurtojo universiteto darbą.

Tačiau 1920 m. liepos pradžioje universiteto darbą nutraukė prasidėjęs Lenkijos karas su Sovietų Rusija. Artėjant Raudonajai armijai prie Vilniaus daug universiteto darbuotojų ir studentų apleido miestą. 1920 m. rudenį atrėmus sovietų invaziją ir Stepono Batoro universitetui pradėjus antrus mokslo metus darbą Klasikinės filologijos katedroje tęsė vienas J. Oko su asistentais. 1921 / 1922 m. jam trumpai talkino M. Boguckis. 1923 m. Vilniaus Stepono Batoro universitete pradėjo dirbti helenistas, klasikinės filologijos profesorius Stefanas Srebrny, prieš tai dirbęs Liublino katalikiškajame universitete. Abu profesoriai dėstė Stepono Batoro universitete iki jo likvidavimo 1939 m. gruodžio 15 dienos.³

3 Kolbuszewski, K., Oko, J. Wydział Humanistyczny USB w latach 1919–1929. *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzesze-*

Klasikinės filologijos studijoms pradžioje buvo skirtos patalpos Centrinuose Vilniaus Stepono Batoro universiteto rūmuose, tačiau greitai jos tapo per ankštos ir paskirtos didesnės Pilies gatvėje Nr. 11. Naujoje vietoje klasikiniam filologams išskirtos dvi salės ir nedidelis kambarys. Vienoje iš salių buvo sustatytos spintos su knygomis ir žurnalais. 1924 m. parankinė klasikinės filologijos biblioteka turėjo 1279 knygas, 1929 m. jau 2908. Jas studentai galėjo skaityti vietoje arba pasiskolinti į namus. Vietoje studentai galėjo naudotis žodynais, enciklopedijomis, žinynais ir panašaus pobūdžio leidiniais, taip pat skaityti periodinę spaudą ir mokslo žurnalus: „Eos“, „Alma Roma“, „Filomata“, „Philologische Wochenchrft“, „Przegląd Klasyczny“. Mažas kambarys buvo skirtas asistentams. Nė vienas iš profesorių neturėjo atskiro kabineto. Likus dviem metams iki karo klasikiniai filologai persikėlė į pastatą Bernardinų skersgatvyje, kurį universitetui padovanojo redaktorius ir visuomenės veikėjas Janas Obstas. Pirmame šio pastato aukšte buvo įrengtas Adomo Mickevičiaus muziejus, antrame aukšte įsikūrė klasikiniai filologai⁴.

nia Uniwersytetu Wileńskiego, t. 2: *Dziesięciolecie 1919–1929*. Wilno: Nakładem Uniwersytetu Stefana Batorego, 1929, p. 159–160; Gawrońska-Garstka, M. *Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie: uczelnia ziem północno-wschodnich Drugiej Rzeczypospolitej (1919–1939) w świetle źródeł*. Poznań: Wydawnictwo Rys, 2016, p. 70–76.

4 Kolbuszewski, K., Oko, J. Wydział Humanistyczny USB w latach 1919–1929..., p. 169–170; Abramowicz, Z. Katedry filologii obcych na Uniwersytecie Stefana Batorego. Z *dziejów Almae Matris Vilnensis: Księga pamiątkowa ku czci 400-lecia założenia i 75-lecia wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego*, red. naukowa L. Piechnik, K. Puchowski. Kraków: Wydawnictwo WAM, 1996, p. 85.

Klasikinės filologijos profesoriai Vilniaus Stepono Batoro universitete

Vilniaus Stepono Batoro universitete, neskaitant trumpai dirbusių pirmaisiais universiteto veiklos metais profesorius Ludwiko Ćwiklińskiego ir profesorius pavaduotojo Michała Boguckio, iš viso dirbo du klasikinės filologijos profesoriai: Janas Oki ir Stefanus Srebrny. Jiems talkino įvairias metais buvę Klasikinės filologijos katedros asistentai: Władysławas Burczykas, Janas Safarewiczius, Józefas Rybickis, Zofia Abramowiczówna, Antonis Szantyras, Leokadia Małunowiczówna, Stefanus Oświecimskis. Lotynų ir graikų kalbų pratybas vedė: Benedyktas Bińkowski, Janas Bobka, Teodoras Mianowskis, taip pat paminėtieji katedros asistentai⁵.

Ilgiausiai dirbęs ir didžiai nusipelnęs organizuojant Klasikinės filologijos katedrą ir studijas profesorius Janas Oki (Jan Oki, 1875–1945) buvo gimęs Mažajoje Lenkijoje⁶. Gimnaziją baigė Lvive. 1898–1903 m. studijavo klasikinę ir lenkų filologiją Lvivo universitete. Studijų metais dirbo mokytojo pavaduotoju Pranciškaus Juozapo vardo gimnazijoje Lvive. 1903 m. išlaikė egzaminą vidurinių mokyklų mokytojo kvalifikacijai įgyti. Po studijų mokytojavo Stryjuje (Stryj,

Стрий – miestas prie tokio pat pavadinimo upės Ukrainos vakaruose, Lvivo srityje, į pietus nuo Lvivo) ir Lvive⁷.

1909 m. J. Oki Lvivo universitete apgynė daktaro darbą „De patribus conscriptis“. Jo moksliniu vadovu buvo žymus klasikinės filologas, profesorius Bronisławas Kruczkiewiczus. 1910 / 1911 mokslo metais Oki, gavęs metines atostogas ir stipendiją, gilino žinias Vienoje ir Romoje. Sugrįžęs į Lvivą toliau mokytojavo 6-oje gimnazijoje, 1918 m. tapo tos gimnazijos direktoriumi ir padėjo daug pastangų, kad išlaikyti aukštą mokymo lygį⁸.

Dirbdamas gimnazijoje publikavo straipsnius žurnaluose „Słowo Polskie“ ir „Muzeum“ apie graikų teatrą senovės

5 Kolbuszewski, K., Oki, J. Wydział Humanistyczny USB w latach 1919–1929..., p. 169 Abramowicz, Z. Katedry filologii obcych na Uniwersytecie Stefana Batorego..., p. 85.

6 Mažoji Lėnkija (Małopolska), istorinė sritis Pietų ir Pietryčių Lenkijoje, Vyslos aukštupio ir vidurupio baseine. Apima dabartines Liublino, Mažosios Lenkijos, Pakarpės ir Šventojo Kryžiaus vaivadijas bei dalį Silezijos, Lodzės ir Mazovijos vaivadijų. Mažosios Lenkijos pavadinimas vartojamas nuo XIV–XV amžių. Priega per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/mažoji-lenkija/>

7 Odpis pisma Rady Szkolnej do Pana Jana Oki, kandydata stanu nauczycielskiego [O mianowaniu Oki zastępcą nauczyciela w c. k. Gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie], Lwów, 28 sierpnia 1901 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 4; Odpis pisma Prezydium c. k. Rady Szkolnej Krajowej do Pana Oki, zastępcy nauczyciela c. k. Gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie, Lwów, 9 września 1903 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 3; Prezydium c. k. Rady Szkolnej Krajowej do Pana Oki nauczyciela c. k. Gimnazjum w Stryju [zawiadomienie o nadaniu reskryptem ministra wyznai i oświecenia z dnia 21 czerwca 1906 r. Oce posady nauczyciela w c. k. Gimnazjum w Stryju, Lwów, dnia 23 lipca 1906 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 6; Dyrekcja c. k. Gimnazjum VI we Lwowie do Wielmożnego Pana Dra Jana Oki [przekazuje rozporządzenie Rady Szkolnej Krajowej z dnia 13 lutego 1918 r., którym Rada wyraziła Ocie, jako kierownikowi zakładu uznanie za niestrudzoną pracę nad fizycznym i moralnym zdrowiem młodzieży szkolnej], Lwów, 26 lutego 1918 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 8.

8 Oświecimski, S. Oki Jan (1875–1946), filolog klasyczny, profesor Uniwersytetu Wileńskiego i Uniwersytetu Łódzkiego. *Polski Słownik Biograficzny*, t. 23, Wrocław i in.: Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo Polskiej Akademii Umiejętności, 1978, p. 670.

Atėnuose ir lotynų kalbos mokymą gimnazijoje, adaptavo mokykliniam naudojimui tris Sofoklio tragedijas: *Edipas Kolone*, *Antigonė*, *Edipas karalius*⁹.

1920 m. vasario 1 d. J. Oko buvo paskirtas Vilniaus Stepono Batoro universiteto profesoriaus pavaduotoju, o tais pačiais metais liepos 1 d. – ekstraordinariu profesoriumi (lenk. *profesor nadzwyczajny*)¹⁰. 1924/1925 mokslo metus, gavęs akademines atostogas, J. Oko praleido Romoje rinkdamas medžiagą apie Romos forumą (Forum Romanum – senovės Romos pagrindinė aikštė, svarbus miesto politinio, prekybinio ir visuomeninio gyvenimo centras). Grįžęs iš užsienio 1925 / 1926 mokslo metais, jis buvo išrinktas prodekanu, o 1926–1929 – Stepono Batoro universiteto Humani-

tarinio fakulteto dekanu¹¹. 1935 m. jam buvo suteiktas profesoriaus (lenk. *profesor zwyczajny*) vardas¹². 1936–1939 m. jis vėl buvo išrinktas Humanitarinio fakulteto dekanu¹³.

Vilniuje J. Oko išleido daug svarbių darbų. 1924 m. serijiniame Vilniaus mokslo bičiulių draugijos leidinyje „Materiały i Prace Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie“ pasirodė jo darbas apie dvejų garsių romėnų poetų Katulo (lot. Gaius Valerius Catullus) ir Horacijaus (lot. Quintus Horatius Flaccus) kūrybą¹⁴. S. Srebrny nuomone šis Okos darbas „pasižymi ne tik įdomiu ir reikšmingu turiniu, bet ir puikia forma, paprasta ir aiškia, nepretenzinga, tačiau nepriekaištinga klasikine lotynų kalba“¹⁵.

J. Oko taip pat daug dėmesio skyrė klasikinės filologijos istorijai senajame Vilniaus universitete, ypač klasikinio filologo,

9 *Sofoklesa Edyp w Kolonie: do użytku w gimnazjach polskich*, wydał Jan Oko. Lwów: nakładem Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, 1913; *Sofoklesa Antygoną: do użytku w gimnazjach polskich*, wydał Jan Oko. Lwów: nakładem Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, 1913; *Sofoklesa Edyp król: do użytku w gimnazjach polskich*, wydał Jan Oko. Lwów: nakładem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, 1916; Kolbuszewski, K., Oko, J. *Wydział Humanistyczny USB...*, p. 194–195.

10 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Sekcja Nauki i Szkół Wyższych do Rektoratu Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [zawiadomienie o mianowaniu dra Jana Oki nadzwyczajnym profesorem filologii klasycznej na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie], Warszawa, dn. 4 października 1920 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 16; Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Pana Dra Jana Oki, dyrektora Gimnazjum VI we Lwowie [Minister zawiadamia, że Naczelnik państwa mianował postanowieniem z dnia 30 czerwca 1920 r. Okę profesorem nadzwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym USB w Wilnie z ważnością od dnia 1 lipca 1920 r., Warszawa, 3 stycznia 1921 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 18.

11 Oświecimski, S. Oko Jan (1875–1946), filolog klasyczny..., p. 671.

12 Prezydent Rzeczypospolitej do Pana d-ra Jana Oki profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [o mianowaniu Oki profesorem zwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym USB w Wilnie], Warszawa, dnia 12 października 1935 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 475, l. 2; Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Rektoratu Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [zawiadomienie o przesłaniu pisma nominacyjnego na profesora zwyczajnego dra Jana Oki], Warszawa, dn. 24 października 1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 104.

13 Oświecimski, S. Oko Jan (1875–1946), filolog klasyczny..., p. 671.

14 Oko, J. *Catulliana et Horatiana*. Wilno: nakł. Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 1924 (Materiały i Prace Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, t. 1, z. 2).

15 W sprawie mianowania prof. D-ra Jana Oki profesorem zwyczajnym, Wilno, dnia 24.V.1924 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 50–51.

literatūros kritiko, vertėjo, Vilniaus imperatoriškojo universiteto profesoriaus Godfrydo Ernesto Grodecko (Gotfryd Ernest Grodeck, 1762–1825) kūrybai ir pedagoginei veiklai. Nagrinėjo poeto ir baroko literatūros teoretiko, karaliaus Vladislovo IV Vazos rūmų pamokslininko, jėzuito Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus (lot. Matthias Casimirus Sarbievius, lenk. Maciej Kazimierz Sarbiewski, 1595–1640) kūrybą¹⁶.

1930 m. žurnale „Ateneum Wileński“ pasirodė Oko straipsnis apie Paulių Deusterwaltą (Paulus Deusterwalt) ir jo sudarytą kelių romėnų autorių: Cicerono (lot. Marcus Tullius Cicero), Vergilijaus (lot. Publius Vergilius Maro), Ovidijaus (lot. Publius Ovidius Naso) kūrinių rankraštinę kopiją, tada buvusią Vilniaus mokslo bičiulių draugijos bibliotekoje. Deusterwaltas studijavo Leipzigo universitete, 1491 m. tame pačiame universitete įgijo magistro laipsnį. 1496–1512 m. buvo Varmijos vyskupo Luko Watzenrode kancelieriu, nuo 1508 m. dar ir Šv. Mikalojaus bažnyčios Elblionge (lenk. Elbląg, vok. Elbing) klebonu¹⁷.

Paminėtinas taip pat Oko straipsnis „Seni Vergilijaus kūrinių leidimai Vilniaus

universiteto bibliotekoje“, išspausdintas kolektyvinėje knygoje, pašvęstoje žymiausias romėnų poetui Vergilijui (lot. Publius Vergilius Maro, 70–19 m. prieš mūsų erą). Knyga buvo išleista 1930 m. poeto 2000-ųjų gimimo metinių proga¹⁸.

J. Oko taip pat aktyviai dalyvavo įvairiose mokslo organizacijose. Jis buvo Vilniaus Stepono Batoro universiteto studentų filologų būrelio kuratorius, Vilniaus mokslo bičiulių draugijos ir *Lenkijos mokslo ir menų akademijos (Polska Akademia Umiejętności)* filologijos komisijos narys. Skaitė paskaitas Vilniaus arkivyskupijos organizuojamų kursų dalyviams¹⁹.

Stefanas Srebrny (Stefan Srebrny, 1890–1962) gimė Varšuvoje, matematikos mokytojo šeimoje. Mokėsi Varšuvos 4-ojoje gimnazijoje, iš kurios 1905 m. buvo pašalintas už dalyvavimą mokyklos streike. Brandos egzaminus išlaikė eksternu 1907 m. Charkive. 1907–1912 m. studijavo klasikinę filologiją Peterburgo universitete, 1912–1916 m. tame pačiame universitete paliktas dirbti klasikinės filologijos asistentu, 1916 m. gavęs *veniam legendi* skaitė

16 Oko, J. *Maciej Kazimierz Sarbiewski poeta uwieczniony: odczyt wygłoszony w powszechnych wykładach uniwersyteckich w Wilnie w 1922 r.*, Wilno: Księgarnia Mikulskich, 1923; tas pats, *Rękopis wileński „Zabaw leśnych“ Sarbiewskiego*, Wilno: [s. n.], 1929; tas pats, *Seminarium filologiczne Godfryda Ernesta Grodka*. Wilno: nakł. Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 1933 (Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie; t. 4, z. 3); tas pats, *Horacjusz w wykładach G.E. Grodka*, Kraków: Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1935.

17 Oko, J. Paweł Deusterwalt nieznaný humanista XV wieku. *Ateneum Wileńskie*, 1930, t. 7, z. 3–4, p. 786–798.

18 Oko, J. *Stare wydania Wergilijusza w Bibliotece Uniwersytetu Stefana Batorego. Księga Wergilijuszowa*, pod red. Józefa Rybickiego. Wilno: Wydawnictwo zrzeszenia kół naukowych uniwersytetu Stefana Batorego, 1930, p. 173–182 (Alma Mater Vilnensis. Biblioteka; z. 1).

19 Sprawozdanie ogólne z działalności Koła Filologicznego Studentów USB w Wilnie za rok sprawozdawczy od 18.III.1937 do 1.II.1938 r., LCVA, f. 175, ap. 15, b. 5, l. k. 15–16; Oko, J. *Pierwsze wieki chrześcijaństwa: dwa wykłady wygłoszone na kursie misji wewnętrznych w Wilnie w marcu 1933 roku*. Wilno: Skład Główny w Wilnie, 1934 (Wydawnictwo Misji Wewnętrznych Archidiecezji Wileńskiej; nr 9); Oświecimski, S. Oko Jan (1875–1946), filolog klasyczny..., p. 671–672.

paskaitas universitete ir Aukštuosiuose moterų kursuose. 1918 metų rugsėjį paliko Peterburgą ir atvyko į Liubliną, kur buvo pakviestas dėstyti Liublino katalikiškame universitete. 1920 m. per karą su Sovietų Rusija tarnavo Lenkijos kariuomenėje. 1921–1922 m. tęsė darbą Liublino katalikiškame universitete ir vykdavo skaityti paskaitų Laisvajame Lenkijos universitete (*Wolna Wszechnica Polska*) Varšuvoje²⁰.

1923 m. Srebrny persikėlė į Vilnį ir pradėjo dirbti profesoriaus pavaduotoju Stepono Batoro universiteto Klasikinės filologijos katedroje²¹. 1924 m. jam buvo suteiktas extraordinarinio profesoriaus, o 1936 m. – profesoriaus vardas²². Dirbdamas

Vilniuje Srebrny užsiėmė senosios graikų literatūros kūrinių vertimais, tyrinėjo antikines komedijas ir lyriką, spausdino straipsnius žurnaluose „Eos“, „Przegląd Warszawski“, „Tygodnik Ilustrowany“, „Tygodnik Wileński“, „Życie Teatru“, serijiniame Vilniaus mokslo bičiulių draugijos leidinyje „Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie“, o kai kuriuos savo veikalus išleido kaip atskirus leidinius²³.

Kolegos itin vertino jo mokslinį ir pedagoginį darbą, pabrėždami, kad Srebrny buvo ne tik rimtas mokslininkas, bet ir uolus mokslo žinių populiarintojas. Jo mokslo darbai, parašyti spalvinga, gyva ir aiškia kalba, buvo skaitomi ne tik klasikinių filologų, bet ir kitų besidominančių antikos

20 Kolbuszewski, K., Oko, J. *Wydział Humanistyczny USB...*, p. 196–197; Scharmach, M. Srebrny Stefan (1890–1962), filolog klasyczny, profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Uniwersytetu Stefana Batorego i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, teatrolog. *Polski Słownik Biograficzny*, t. 41/2, z. 169. Warszawa – Kraków: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności, 2002, p. 201–202.

21 Rektorat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Departament IV w Warszawie [Zawiadomienie o zatwierdzeniu na posiedzeniu Senatu dnia 1 sierpnia 1923 r. uchwały Rady Wydziału Humanistycznego w sprawie powołania Stefana Srebrnego na zastępcę profesora filologii klasycznej], Wilno, dn. 11.VIII.1923 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 5; Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Departament Nauki i Szkół Wyższych do Rektoratu Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [o mianowaniu Stefana Srebrnego zastępcą profesora na katedrze filologii klasycznej], Warszawa, dn. 15 września 1923 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 10.

22 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Departament Nauki i Szkół Wyższych do Pana Stefana Srebrnego zastępcy profesora w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie [zawiadomienie, że Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

nominował Srebrnego postanowieniem z dnia 29 stycznia 1924 r. profesorem nadzwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym USB w Wilnie], Warszawa, dn. 14 lutego 1924 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 11; Odpis pisma Prezydenta Rzeczypospolitej do Stefana Srebrnego, profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [o mianowaniu Srebrnego profesorem zwyczajnym], Warszawa, dn. 4 kwietnia 1936 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 52.

23 Wykaz prac Stefana Srebrnego, profesora nadzwyczajnego filologii klasycznej Uniwersytetu Stefana Batorego, LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 31–34; Srebrny, S. *Komedia attycka: V-go wieku przed Chr.: wykład inauguracyjny wygłoszony dn. 17 października 1923 r. w Uniwersytecie Stefana Batorego*. Wilno: Księgarnia Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego, 1924; tas pats, *Aluzje Arystofanesa do tematów cudzych komedii*. Wilno: nakł. Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 1928 (Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie; t. 2, z. 2); *Literatura starożytnej Grecji epoki niepodległości*, opracowali Tadeusz Zieliński i Stefan Srebrny, cz.1–2. Warszawa–Kraków: Wydawnictwo J. Mortkowicza; w Warszawie: nakład Towarzystwa Wydawniczego, 1923–1928.

kultūra skaitytojų. Taip pat jo paskaitos ir seminarai, įvairiuose mokslo renginiuose skaityti pranešimai ar pasisakymai radijo laidose visados sulaukdavo didelio klausytojų susidomėjimo. Su studentais jis elgėsi nuoširdžiai, skyrė jiems daug laiko, sumaniai ir kruopščiai vadovavo jų studijoms ir moksliniam darbui²⁴. „Profesoriaus Srebrny paskaitos atvėrė mums visą antikinį pasaulį, įvairių kultūros sričių tarpusavio ryšius ir jų atspindžius poezijoje, o jo seminarai buvo puiki mokslinio darbo mokykla“ – prisimindama studijų metus rašė jo buvusi studentė Z. Abramowiczówna²⁵.

S. Srebrny buvo *Lenkijos mokslų ir menų akademijos* Filologijos komisijos bendradarbis, Vilniaus mokslo bičiulių draugijos, Lenkų filologų draugijos, Vilniaus lenkų rašytojų asociacijos, *Association Guillaume Budé* Paryžiuje, *Association Internationale de Papyrologues* Briuselyje narys. 1935 m. rugsėjo 16–20 d. atstovavo Vilniaus Stepono Batoro universitetą VI tarptautiniame religijotyryninkų kongrese Briuselyje, o 1937 m. balandžio mėn. – Atėnų universiteto 100-mečio minėjime²⁶.

Be to, Srebrny, būdamas aistringas teatro mylėtojas, atidžiai sekė Vilniaus teatro gyvenimą, lankėsi spektakliuose, rašė apie

juos atsiliepiamus žurnaluose „*Życie Teatru*“ ir „*Źródła Mocy*“, 1935 m. bendradarbiavo su režisieriumi Mieczysławu Szpakiewicziumi statant Sofoklio *Edipą karalių*, o 1938 m. – *senovės graikų dramaturgo Aischilo tragediją Orestiją*. Vilniaus radijo stočiai jis parengė keletą radijo pjesių pagal Aischilo, Sofoklio ir Aristofano kūrinis, taip pat pagal jo paties iš graikų kalbos išverstą Platono *Sokrato apologiją*²⁷.

Vilniaus Stepono Batoro universiteto klasikinės filologijos absolventai

Klasikinės filologijos prestižas, kaip vėliau prisiminė Stepono Batoro universiteto absolventė Zofia Abramowiczówna, tada buvo aukštas. Tuo metu dar buvo prisimename, kad lenkų kultūra išaugo lotynų kultūros dirvoje, o visa Europos kultūra savo pagrindines vertybes ir specifinius bruožus paveldėjo per Romą iš senovės Graikijos. Lotynų kalba buvo dėstoma humanitarinės krypties gimnazijose. Vilniuje taip pat veikė dvi klasikinės gimnazijos su graikų kalba. Todėl faktas, kad kažkas studijų kryptimi pasirinko klasikinę filologiją, nieko nestebino. Tačiau tai buvo bene sunkiausios humanitarinių mokslų studijos, todėl pasirenkančių šią specialybę buvo nedaug²⁸.

Baigus klasikinės filologijos studijas, dauguma absolventų dirbo gimnazijų mokytojais. Tie iš jų, kurie turėjo polinkį moksliniam darbui, pradėję mokyti gim-

24 Abramowicz, Z. *Katedry filologii obcych na Uniwersytecie Stefana Batorego...*, p. 87.

25 Praca naukowa i pedagogiczna profesora Stefana Srebrnego, LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 35–41.

26 Zaświadczenie [wydane Srebrnemu, że jest on delegatem USB w Wilnie na VI Międzynarodowy Kongres Historyków Religii], Wilno, 10.IX.1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 50; Zaświadczenie [wydane Srebrnemu, że jest on delegatem USB w Wilnie na uroczyste obchody 100-lecia Uniwersytetu w Atenach], Wilno, dnia 8.IV.1937 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 59; Scharmach, M. Srebrny Stefan (1890–1962), filolog klasyczny..., p. 203.

27 Scharmach, M. Srebrny Stefan (1890–1962), filolog klasyczny... p. 202; Srebrny, S. Pierwszy sezon Reduty w Wilnie (1925–1926). *Źródła Mocy*, 1927, z. 1, p. 102–108; tas pats, Reduta (rok 1926/1927). *Źródła Mocy*, 1928, z. 3, p. 46–51.

28 Abramowicz, Z. *Katedry filologii obcych...*, p. 83–84.

nazijose įsidarbindavo taip pat Klasikinės katedros asistentais. Vilniaus Stepono Batoro universiteto absolventais ir Klasikinės katedros asistentais buvo tokie vėliau žinomi lenkų mokslininkai, kaip Torunės Mikalojaus Koperniko vardo universiteto profesorė Zofia Abramowiczówna, Liublino katalikiško universiteto profesorė Leokadia Małunowiczówna, Lodžės universiteto profesorius Stefanus Oświecimskis, nuo 1941 m. gyvenęs ir dirbęs Vokietijoje klasikinės filologas Antonis Szantyras. Profesorių vadovaujami jie rašė daktaro darbus, tačiau, kaip matysime, ne visi spėjo juos apginti Vilniuje iki antrojo pasaulinio karo.

Zofia Abramowiczówna, Abramowicz (1906–1988), gimė 1906 m. birželio 14 d. Vilniuje, politinio ir visuomeninio veikėjo, publicisto, redaktoriaus ir leidėjo Ludwiko Abramowicziaus ir Julijos gim. Salmonowicz šeimoje. Mokėsi Elizos Orzeszkowos vardo gimnazijoje Vilniuje. 1924 m. baigusi gimnaziją ji įstojo į Stepono Batoro universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą. Studijavo klasikinę filologiją²⁹.

1931 m., išlaikiusi egzaminus ir apginusi magistro darbą pavadinimu „De digressi-onibus in Vergilii Georgicis“ Z. Abramo-

wiczówna Stepono Batoro universitete Humanitarinių mokslų fakultete įgijo filosofijos (klasikinės filologijos) magistro laipsnį. Tais pačiais metais ji pradėjo dirbti asistente Klasikinės filologijos katedroje. Darbą universitete ji derino su lotynų kalbos dėstymu Nazareto Šventosios Šeimos seserų kongregacijos (1928–1929) ir Tadeuszo Czackio vardo (1930–1932) gimnazijose. 1932 m. išlaikė vidurinės mokyklos mokytojo valstybinį klasikinės filologijos ir senovės istorijos egzaminą³⁰.

1935 m. Z. Abramowiczówna gavo Lenkijos nacionalinio kultūros fondo stipendiją ir aštuonis mėnesius (nuo 1935 m. gruodžio 1 d. iki 1936 m. rugpjūčio) stažavosi Berlyne³¹. Grįžusi iš užsienio baigė rašyti ir 1937 m. apgynė Stepono Batoro universiteto Humanitariniame fakultete daktaro darbą *Études sur les hymnes Homériques*. Moks-

29 Curriculum vitae [Zofii Abramowiczówny], Wilno, 19 września 1924 r., LCVA, f. 175, ap. 5(IV)Ca, b. 961, l. 45; Kwestionariusz. Zofia Abramowiczówna, Wydział Humanistyczny USB, Wilno, 19 września 1924 r., LCVA, f. 175, ap. 5(IV)Ca, b. 961, l. 44; Do Pana Dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Stefana Batorego. Podanie Zofii Abramowiczówny, zamieszkałej w Wilnie przy ul. Sierakowskiego o zaliczenie w poczet słuchaczy rzeczywistych Wydziału Nauk Humanistycznych, Wilno, 19 września 1924 r., LCVA, f. 175, ap. 5(IV)Ca, b. 961, l. 43; Index Lectorum. Zofia Abramowiczówna, studentka Wydziału Humanistycznego USB, Wilno, 24 stycznia 1925 r., LCVA, f. 175, ap. 5(IV)Ca, b. 961, l. 3.

30 Wykaz służby Zofii Abramowiczówny, LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 3; Dyplom nauczyciela szkół średnich z filologii klasycznej, wydany Zofii Abramowiczównie 10 czerwca 1932 r. przez Państwową Komisję Egzaminacyjną w Wilnie dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, na podstawie wyników egzaminów, LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 25.

31 Do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej w Warszawie. Podanie Zofii Abramowiczówny o przyznanie zasiłku na wyjazd i pobyt w Berlinie celem kontynuowania rozpoczętej pracy w zakresie filologii klasycznej, Wilno, 18 czerwca 1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 32; Wydział Humanistyczny USB w Wilnie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [w sprawie zasiłku dla starszej asystentki Zofii Abramowiczówny na wyjazd zagranicę w celach naukowych], Wilno, dn. 3 czerwca 1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 33; Do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie. Podanie Zofii Abramowiczówny o udzielenie jej zezwolenia na otrzymanie bezpłatnego, a jeśli to niemożliwe, ulgowego paszportu do Niemiec, Wilno, 19.X.1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 38.

liniui darbo vadovu buvo prof. S. Srebrny. Tais pačiais metais jos daktaro darbas buvo išleistas serijiniame leidinyje „Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie”³².

Apgynusi daktaro darbą Z. Abramowiczówna tęsė darbą Klasikinės filologijos katedroje vyresniosios asistentės pareigose³³. Aktyviai įsijungė į Vilniaus mokslo draugijų veiklą. Tapo Lenkų filologų draugijos Vilniaus būrelio ir Vilniaus mokslo bičiulių draugijos nare. Šių draugijų susirinkimuose skaitė paskaitas, dalyvavo diskusijose³⁴.

Antonis Szantyras (Antoni Szantyr, 1910–1973) gimė Kostricuose netoli Vitebsko, dvarininkų Antonio ir Kazimieros gim. Sokołowskos šeimoje. Baigė Valstybinę humanitarinę Grzegorz Piramowicziaus vardo gimnaziją Dysnoje. 1928–1933 m. studijavo Vilniaus Stepono Batoro universitete klasikinę filologiją³⁵. Studijų metais veikė Stepono Batoro universiteto studentų filologų būrelyje, spausdino darbus žurnale „Alma Mater Vilnensis”³⁶.

Po studijų pasiliko Stepono Batoro universiteto Humanitarinio fakulteto Filologijos katedros asistentu ir tuo pačiu metu pradėjo dirbti lotynų kalbos mokytoju Vilniaus valstybinėje Adomo Mickevičiaus vardo gimnazijoje³⁷. 1935 m. išleido Vilniuje knygą apie Gotfrydo Ernesto Grodeko mokslinę veiklą, kurios pagrindu 1936 m. liepos mėnesį gavo filosofijos daktaro laipsnį. Szantyro mokslinio darbo vadovu buvo prof. J. Oko³⁸. Tais pačiais metais,

32 Wychowankowie Uniwersytetu Stefana Batorego. Biogramy i autobiogramy studentów. *Z dziejów Almae Matris Vilnensis...*, p. 321; Abramowicz, S. *Études sur les hymnes Homériques*. Wilno, 1937 (Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie; t. 9, z. 1).

33 Umowa o pracę, zawarta w Wilnie dnia 25 października 1937 r. między J.M. Rektorem Uniwersytetu Stefana Batorego, działającym w imieniu Skarbu Państwa jako pracodawcy, a Panią dr Zofią Abramowiczówną, jako pracownikiem, która przyjmuje na siebie od dnia 1.IX.1937 r. na okres I, II i III trymestru w roku akademickim 1937/1938 obowiązki prowadzenia zleconych wykładów w wymiarze 2 godzin tygodniowo, Wilno, dn. 25.X.1937, LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 12; Uniwersytet Stefana Batorego do Pani dr Zofii Abramowiczówny na ręce Pana Kierownika Zakładu Filologii Klasycznej przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o mianowaniu Abramowiczówny starszą asystentką przy Katedrze Filologii Klasycznej na czas od dnia 1 września 1939 r. do dnia 31 sierpnia 1940 r. w pełnym wymiarze godzin], Wilno, dn. 16 czerwca 1939 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 4.

34 Z działalności Wileńskiego Koła Polskiego Towarzystwa Filologicznego. *Ateneum Wileńskie*, 1934, t. 9, p. 449, 1937, t. 12, p. 679–680; *Sprawozdanie ze stanu i działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie za rok 1937*. Wilno: Nakładem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1938, p. 7–8, 40; *Sprawozdanie ze stanu i działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie za rok 1938*. Wilno: Nakładem Towarzystwa

Przyjaciół Nauk, 1939, p. 7–8, 40.

35 Życiorys [Antoniego Szantyra], Wilno, dnia 12 stycznia 1939 r., LCVA, k. 175, ap. 1 (IoBb, b. 904, l. 25.

36 Szantyr, A. *Z dziejów filologii klasycznej w Wilnie. Alma Mater Vilnensis*, 1933, z. 11, p. 49–61.

37 Rektor i Senat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Mgr. Antoniego Szantyra w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Szantrowi obowiązków młodszego asystenta przy Katedrze Filologii Klasycznej na czas od 1.XI.1933 do 31.I.1934], Wilno, dnia 22 listopada 1933 r., LCVA, F. 175, ap. 1 (IoBb, b. 904, l. 9; Rektor i Senat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Mgr. Antoniego Szantyra w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Szantrowi obowiązków młodszego asystenta przy Katedrze Filologii Klasycznej na czas od 1.IX.1934 do 31.VIII.1935], Wilno, dnia 20 sierpnia 1934 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IoBb, b. 904, l. 7.

38 Szantyr, A. *Działalność naukowa Godfryda Ernesta Grodka*. Wilno [s. n.], 1935.

gavęs Lenkijos nacionalinio kultūros fondo stipendiją, nuo 1936 m. rugsėjo iki 1938 m. stažavosi Berlyne³⁹. Sugrįžęs iš užsienio ėjo vyresnio asistento pareigas, vedė lotynų ir graikų kalbos pratybas Stepono Batoro universitete iki pat jo likvidavimo 1939 m. gruodį⁴⁰.

Leokadia Małunowiczówna, Małunowicz (1910–1980) gimė 1910 m. liepos 7 d. Baku, kur jos tėvas Vincentas tarnavo geležinkelių žinyboje. 1919 m. Małunowiczų šeima sugrįžo į atgavusią nepriklausomybę Lenkiją, 1922 m. apsigyveno Vilniuje, kur Leokadia pradėjo lankyti Elizos Orzeszkowos vardo gimnaziją. Baigusi gimnaziją 1929–1936 m. ji Stepono Batoro universitete studijavo istoriją ir klasikinę filologiją. Studijų metais ji aktyviai veikė katalikiško akademinio jaunimo organizacijoje „Odrodzenie“ (*Atgimimas*), kartu su Antoniu Gułubiewu ir Stanisławu Stomma leido žurnalą „Pax“ ir tapo to žurnalo redaktore⁴¹.

Nuo 1935 m. gruodžio 1 d., tai yra dar studijų metais, pradėjo dirbti jaunesniąja asistente Klasikinės filologijos katedroje⁴². 1937 m. Vilniaus mokslo bičiulių draugijos serijiniame leidinyje „Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie“ paskelbė darbą *De ara Victoriae in Curia Romana quomodo certatum sit*⁴³. Nuo 1938 m. rugsėjo 1 d. su Lenkijos

porozumienia akademickich katolickich stowarzyszeń, wydawca i redaktor Leokadia Małunowiczówna. Wilno, 1933–1938.

- 42 Rektor i Senat Uniwersytetu Stefana Batoro w Wilnie do Pani Leokadii Małunowiczówny w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Małunowiczównie obowiązków młodszego asystenta na czas od 1.XII.1935 do 31.VII.1936], Wilno, dnia 27.XI.1935 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 263, l. 6; Rektor Witold Staniewicz do Pani Mgr Leokadii Małunowiczówny p. o. młodszego asystenta Seminarium Filologii Klasycznej przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Małunowiczównie obowiązków młodszego asystenta na czas od 1 sierpnia 1937 do 30 września.1937], Wilno, dnia 6.X.1937 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 263, l. 5; Rektor Dr Aleksander Wóycicki do Pani Mgr Leokadii Małunowiczówny w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Małunowiczównie obowiązków młodszego asystenta Seminarium Filologii Klasycznej na czas od 1 listopada 1937 do 31 grudnia 1937], Wilno, dnia 10.XI.1937 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 263, l. 2; Rektor Dr Aleksander Wóycicki do Pani Mgr Leokadii Małunowiczówny w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Małunowiczównie obowiązków asystenta wolontariusza Seminarium Filologii klasycznej na czas od 1 stycznia 1938 do 31 sierpnia 1938], Wilno, dn. 28.I.1938 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 263, l. 1.

- 43 Wychowankowie Uniwersytetu Stefana Batoro. Biogramy i autobiogramy studentów. *Z dziejów Almae Matris Vilnensis...*, p. 368; Małunowicz, L. *De ara Victoriae in Curia Romana quomodo certatum sit*. Wilno: Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie, Wilno: Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1937 (Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, t. 9, z. 2).

39 Życiorys [Antoniego Szantyry], Wilno, dnia 12 stycznia 1939 r., LCVA, f. 175, ap. 1(IoBb, b. 904, l. 25.

40 Umowa o pracę zawarta w Wilnie dnia 31 grudnia 1937 r. między Rektorem Uniwersytetu Stefana Batoro działającym w imieniu Skarbu Państwa jako pracodawcy, a Panem Dr Antonim Szantyrem jako pracownikiem przyjmującym na siebie od dnia 1 stycznia 1938 r. na okres II i III trymestr roku akademickiego 1937/1938 obowiązki prowadzenia lekcji lektorskich z języka łacińskiego], Wilno, dn. 31.XII.1937 r., LCVA, f. 175, ap. 1(IoBb, b. 904, l. 45; Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Stefana Batoro w Wilnie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przez Rektorat [w sprawie poruczenia 4 godzin lektoratu języka greckiego Dr. Antoniemu Szantyrowi na rok akademicki 1938/1939], Wilno, dn. 28 września 1938 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 904, l. 3.

41 Wychowankowie Uniwersytetu Stefana Batoro. Biogramy i autobiogramy studentów. *Z dziejów Almae Matris Vilnensis...*, p. 368; Pax: miesięcznik

nacionalinio kultūros fondo stipendija vieneriems metams išvyko gilinti žinias į Popiežiškąją ankstyvosios krikščioniškosios archeologijos institutą Romoje (*Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana*). Grįžusi į Vilnių, ji toliau dirbo Stepono Batoro universiteto Klasikinės filologijos katedros asistente⁴⁴.

Stefanas Oświecimski (Stefan Oświecimski, 1906–1990) gimė 1906 m. rugsėjo 10 d. Minske, Kazimiero ir Zofijos gim. Kapeljan šeimoje. Baigęs gimnaziją Ašmenoje 1927 m. Stefaną įstojo į Vilniaus Stepono Batoro universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą studijuoti klasikinę filologiją⁴⁵. Studijuodamas veikė Vilniaus Stepono Batoro universiteto studentų filologų ratelyje, 1929/1930 m. buvo šio ratelio pirmininku⁴⁶. Maždaug tuo pačiu metu, nuo 1929 m. lapkričio 20 d. iki 1930 m. rugsėjo 30 d., ėjo Klasikinės archeologijos katedros asistento pavaduotojo pareigas⁴⁷. 1932 / 1933 m. atliko karinę tarnybą. Nuo 1934 m. mokytojavo

Naujosios Vilnios gimnazijoje, vėliau Adomo Mickevičiaus ir Julijaus Slovackio gimnazijose Vilniuje⁴⁸. 1936 m. apgynė magistro darbą „Vergilius de vita animarum quid iudicaverit“⁴⁹. 1939 m. rugsėjo 1 d. pradėjo eiti Klasikinės filologijos katedros asistento pareigas⁵⁰.

Vilniaus Stepono Batoro universiteto klasikinių filologų likimai II Pasaulinio karo ir pokario metais

1939 m. rugsėjo pradžioje kilus II Pasauliniam karui, Vilniaus Stepono Batoro universitetas tęsė savo veiklą. 1939 m. rudenį jame dirbo 84 profesoriai, 39 docentai ir 245 pagalbiniai mokslo darbuotojai. Studentų skaičius viršijo tris tūkstančius. Tai vis dar buvo svarbiausia Vilniaus kultūros ir švietimo įstaiga, turėjusi įtaką visam Vilniaus kraštui. Lietuvos vyriausybė pagal 1939 m. spalio 10 d. pasirašytą sutartį su Sovietų Sąjunga užėmusi Vilnių ir Vilniaus kraštą, siekdama kuo greitesnio to krašto sulietuvinimo, sku-

44 Wychowankowie Uniwersytetu Stefana Batorego. Biogramy i autobiogramy studentów. *Z dziejów Almae Matris Vilnensis...*, p. 368.

45 Testimonium Baptismi [Świadectwo chrztu Stefana Oświecimskiego w języku łacińskim]. Wyciąg z ksiąg kościelnych katolickiego kościoła parafialnego w Mińsku Litewskim, dn. 7 listopada 1923 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 11; Życiorys [Stefana Oświecimskiego], Wilno, 20 listopada 1938 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 13.

46 Pigoń, S. Koła naukowe studentów USB w latach 1919–1929. *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy...*, p. 600–601.

47 Rektorat i Senat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Pana Stefana Oświecimskiego w Wilnie na ręce Dziekanatu Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Oświecimskiemu czynności zastępcy asystenta przy Katedrze Archeologii Klasycznej], Wilno, dn. 29.XI.1929, LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 21.

48 Życiorys [Stefana Oświecimskiego], Wilno, 20 listopada 1938 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 13.

49 Odpis dyplomu magistra filozofii, nadanego przez Radę Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie na wniosek Komisji Egzaminacyjnej Stefanowi Oświecimskiemu, jako dowód zakończenia studiów wyższych w zakresie filologii klasycznej, Wilno, dnia 4 lipca 1936 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 9.

50 Umowa o pracy zawarta w Wilnie dnia 8 maja 1939 r. między Dziekanem Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Stefana Batorego działającym w imieniu Skarbu Państwa, jako pracodawcy, a Panem mgr. Stefanem Oświecimskim, który przyjmuje na siebie od dnia 1 września 1939 r. do sierpnia 1940 r. obowiązki pomocniczej siły naukowej – asystenta wolontariusza przy Katedrze Filologii Klasycznej, Wilno, dn. 8 maja 1939 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 3–4.

biai ėmėsi lenkišką universitetą likviduoti. Stepono Batoro universiteto rektorius prof. Stefanas Ehrenkreutzas, senatas ir visa akademinė bendruomenė padarė viską, kad universitetas būtų išsaugotas bent iki mokslo metų pabaigos. Protestą prieš Stepono Batoro universiteto likvidavimą taip pat išreiškė universiteto asistentai, tarpe jų klasikiniai filologai: Z. Abramowiczówna, L. Małunowiczówna, S. Oświecimskis ir A. Szantyras. Tačiau šie protestai nieko nedavė. Lietuvos valdžios įsakymu 1939 m. gruodžio 15 d. lenkiškas Stepono Batoro universitetas Vilniuje turėjo nutraukti veiklą. Visas jo turtas perėjo į lietuvių rankas, kurie paskubomis perkėlė kai kuriuos Vytauto Didžiojo universiteto fakultetus iš Kauno į Vilnių⁵¹.

Likvidavus Stepono Batoro universitetą, dauguma jo buvusių darbuotojų buvo atleisti iš darbo. Darbo neteko ir Klasikinės filologijos katedros profesoriai bei asistentai. Nežiūrint sunkios materialinės padėties ir gresiančių represijų, jie dalyvavo slaptaime jaunimo mokyme lenkų kalba ir konspiracinėje veikloje. 1943 m. rugsėjo 17 d. prof. J. Oko ir buvusios Klasikinės filologijos katedros asistentės Z. Abramowiczówna ir L. Małunowiczówna buvo gestapo suimti kaip lenkų inteligentijos įkaitai ir išvežti į

priverstinio darbo stovyklą Pravieniškėse netoli Kauno⁵².

A. Szantyras, Lietuvai įėjus į TSRS, pasinaudojo Vokietijos ir Sovietų Sąjungos susitarimu dėl gyventojų migracijos (jo žmona Margarete, gim. Hohenadel, buvo vokiečių), išsirūpino leidimą ir 1941 m. kovo 5 d. su šeima išvyko į Vokietiją. Iš pradžių dirbo mokytoju gimnazijoje, o nuo 1942 m. sausio 1 d. – Bavarijos mokslų akademijos (*Bayerische Akademie der Wissenschaften*) leidžiamo žodyno *Thesaurus Linguae Latina* redakcijoje Miunchene. Pasibaigus karui liko Vokietijoje, kur ir toliau dirbo žodyno redakcijoje, taip pat dėstė Miuncheno vidurinėse mokyklose, publikavo mokslo darbus. Mirė 1973 m. gruodžio 20 d. Vaterštetene (vok. Vaterstetten) – netoli Miuncheno ir ten buvo palaidotas⁵³.

S. Oświecimskis, likęs Vilniuje be darbo, išvažiavo į Varšuvą, kur įsitraukė į konspiracinę veiklą. Buvo vokiečių suimtas, bet vežamas į koncentracijos stovyklą sugebėjo pabėgti. Po karo apsigyveno Krokuvoje, dirbo asistentu universitete, nuo 1958 m. dėstė Lodžės universitete, apgynė habilitacinį darbą ir gavo profesoriaus vardą. 1962–1976 m. buvo Lodžės universiteto Filologijos katedros vedėjas. Publikavo mokslinius darbus. Mirė 1990 m. balandžio 11 d. Krokuvoje⁵⁴.

51 Protest asystentów Uniwersytetu Stefana Batorego przeciwko likwidacji USB, Wilno 15 grudnia 1939 r., *Likwidacja Uniwersytetu Stefana Batorego przez władze litewskie w grudniu 1939 roku: Dokumenty i materiały*, zebrał i wstępem opatrzyl Piotr Łossowski. Warszawa: Wydawnictwo Interlibro, 1991, p. 51–55; *Vilniaus universiteto istorija 1803–1940 ...*, p. 315–319; *Vilniaus universiteto istorija 1579–1994 ...*, p. 243–246; *Alma Mater Vilnensis: Vilniaus universiteto turtai istorijos skersėjuose (XVI–XXI amžiai. Kolektyvinė monografija*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2016, p. 507–520.

52 Pasierbska, H. *Ponary: największe miejsce kaźni koło Wilna (1941–1944)*. Warszawa, 1993, p. 46–48. (Studia i Materiały. Cmentarze, Nr 3); Wychowankowie Uniwersytetu Stefana Batorego. Biogramy i autobiogramy studentów, *Z dziejów Almae Matris Vilnensis...*, p. 321.

53 Łukaszewska-Haberkowa, J. Szantyr Antoni (1910–1973), filolog klasyczny. *Polski Słownik Biograficzny*, t. 47/1, z. 192. Warszawa-Kraków, 2010, p. 41–42.

54 Wychowankowie Uniwersytetu Stefana Batorego.

1945 m. pasibaigus karui ir pasikeitus valstybių sienoms, Vilnių paliko ir kiti buvę Stepono Batoro universiteto Klasikinės filologijos katedros darbuotojai. Profesorius J. Oko, atvykęs į Lenkiją, apsistojo Lodzėje. Naujai įkurtame Lodzės universitete suorganizavo Klasikinės filologijos katedrą ir tapo jos vadovu, tačiau joje dirbo neilgai. 1946 m. rugsėjo 8 d. jis mirė Zakopanėje ir ten buvo palaidotas⁵⁵.

Profesorius S. Srebrny su daugeliu buvusių Stepono Batoro universiteto darbuotojų dalyvavo kuriant Mikalojaus Koperniko vardo universitetą Torunėje, o po jo įkūrimo perėmė Klasikinės filologijos katedrą. Panaikinus klasikinės filologijos kursą 1949–1956 m. tame pačiame universitete skaitė senovės istorijos paskaitas istorikams. 1960 m. išėjo į pensiją, tačiau iki gyvenimo pabaigos palaikė ryšius su universitetu. Mirė 1962 m. spalio 12 d. Torunėje ir ten palaidotas⁵⁶.

Atvykusi į Lenkiją Z. Abramowiczówna taip pat įsidarbino besikuriančiame Mikalojaus Koperniko universitete kaip Klasikinės filologijos katedros vyresnioji asistentė. 1949 m., atleista iš universiteto dėl politinių priežasčių, rado etatinį darbą Torunės mokslo draugijoje. Ji taip pat buvo

Lenkų filologų draugijos Torunės būrelio, Torunės mokslinės draugijos, Liublino katalikiškojo universiteto mokslinės draugijos narė. 1951 m. apsinė habilitacinį darbą „Kritinis ir egzegetinis Plutarcho Quaestiones convivalium komentaras. Kn. I ir II“⁵⁷. 1956 m. ji grįžo į Torunės universiteto Klasikinės filologijos katedrą, kur 1973 m. jai buvo suteiktas profesorės vardas. Dirbdama Torunėje, ji tyrinėjo graikų literatūrą ir leksikografiją, taip pat graikų kultūros ir meno istoriją. 1955–1965 m. vadovavo graikų-lenkų kalbų žodyno redakcinei kolegijai⁵⁸. Ji taip pat kartu su Włodzimierz Apelliū sudarė populiarių, kelis kartus išleistų lenkų-senovės graikų kalbų žodyną⁵⁹. 1976 m. išėjo į pensiją, bet ir toliau liko susijusi su universitetu. Mirė 1988 m. gegužės 29 d. Palaidota Šv. Jurgio kapinėse Torunėje⁶⁰.

L. Małunowiczówna, atvykusi su kitais buvusiais Stepono Batoro universiteto darbuotojais į Torunę pradėjo dirbti Mikalojaus Koperniko universitete asistentės pareigose. 1948 m. šiame universitete ji įgijo daktaro laipsnį. 1950 m., dėl politinių priežasčių atleista iš Torunės universiteto, susirado darbą Liublino katalikiškame universitete, kuriame 1972 m. jai buvo suteiktas profesorės vardas⁶¹. Tyrinėjo pagonišką

Biogramy i autobiogramy studentów. *Z dziejów Almae Matris Vilnensis...*, p. 380; Czerwińska, J., Danek, Z., Zalewska-Jura, H. *Filologia klasyczna Uniwersytetu Łódzkiego – wielcy badacze, niezapomniane osobowości. Acta Universitatis Lodzensis. Folia Literaria Polonica*. 2004, t. 9, p. 371–373; Oświecimski, S. *Zeus daje tylko znak, Apollo wieszczy o sobiście: Starożytne wróżbiarstwo greckie*. Wrocław i in.: Wydawnictwo Ossolineum, 1989.

55 Oświecimski, S. *Oko Jan (1875–1945) filolog klasyczny...*, p. 671–672.

56 Scharmach, M. *Srebrny Stefan (1890–1962), filolog klasyczny...*, p. 203.

57 Abramowiczówna, Z. *Komentarz krytyczny i egzegetyczny do Plutarcha „Quaestiones Convivales” ks. I i II*. Toruń: Towarzystwo Naukowe w Toruniu; Łódź: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1960.

58 *Słownik grecko-polski*, t. 1–4, pod red. Z. Abramowiczówny. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Naukowe, 1958–1965.

59 Abramowiczówna, Z., Appel W. *Słownik polsko-starogrecki*. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2006.

60 Prieiga per internetą: https://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Abramowicz%C3%B3wna

61 Wychowankowie Uniwersytetu Stefana Batorego.

antiką ir senovės krikščionybę bei jų tarpusavio ryšius, parengė bažnytinės lotynų kalbos vadovėlius ir mokslinio darbo klasikinės filologijos srityje metodiką⁶², redagavo serijoje „Senovės krikščionių tekstai“ leidžiamus veikalus⁶³. L. Małunowiczówna mirė 1980 m. gegužės 1 d. Liubline⁶⁴.

Biogramy i autobiogramy studentów. *Z dziejów Almae Matris Vilnensis...*, p. 368; Małunowiczówna Leokadia (1910–1980), filolog klasyczny, profesor KUL. *Encyklopedia Ziemi Wileńskiej*, t. 1: *Wileński Słownik Biograficzny...*, p. 219.

62 Małunowiczówna, L. *Podręcznik łaciny kościelnej*. Warszawa: Pax, 1954; ta pati, *Wstęp do filologii klasycznej wraz z metodologią pracy umysłowej i naukowej*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1960; ta pati, *Roma Christiana: podręcznik łaciny chrześcijańskiej*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1961 (wyd. 2, Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL 1986; wyd. 3, 1991; wyd. 4, 1994).

63 *Kazania i homilie na święta Pańskie i Maryjne*, zebrał i wstępem opatrzył L. Gładyszewski, red. L. Małunowiczówna. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1976; *Antologia listu starochrześcijańskiego*, t. 1: *Listy z dziedziny kierownictwa duchowego*, wstęp i redakcja L. Małunowiczówna. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1978.

64 Prieiga per internetą: https://pl.wikipedia.org/wiki/Leokadia_Ma%C5%82unowicz%C3%B3wna.

Šaltiniai ir literatūra

Abramowicz, S. *Études sur les hymnes Homériques*. Wilno, 1937 (Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie; t. 9, z. 1).

Abramowicz, Z. Katedry filologii obcych na Uniwersytecie Stefana Batorego. *Z dziejów Almae Matris Vilnensis:*

Księga pamiątkowa ku czci 400-lecia założenia i 75-lecia wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego, red. naukowa L. Piechnik, K. Puchowski. Kraków: Wydawnictwo WAM, 1996, p. 83–89.

Abramowiczówna, Z. *Komentarz krytyczny i egzegetyczny do Plutarcha „Quaestiones*

Apibendrinimas

Klasikinės filologijos (lotynų ir senovės graikų) studijos Vilniaus Stepono Batoro universitete buvo visą jo egzistavimo laiką (1919–1939 m.). Klasikinės filologijos katedroje, neskaitant trumpai dirbusių pirmaisiais universiteto veiklos metais profesoriaus Ludwiko Ćwiklińskiego ir profesoriaus pavaduotojo Michała Boguckio, iš viso dirbo du klasikinės filologijos profesoriai: Janas Oko ir Stefanus Srebrny. Asistentų ir lektorių padedami jie paruošė nemažai klasikinės filologijos specialistų, kurie po studijų dirbo gimnazijų mokytojais, o kai kurie iš jų pasišventė moksliniam darbui. Vilniaus Stepono Batoro absolventais buvo tokie vėliau žymūs lenkų klasikiniai filologai, tokie kaip: Zofia Abramowiczówna, Leokadia Małunowiczówna, Stefanus Oświecimskis ir nuo 1941 m. gyvenęs Vokietijoje Antonis Szantyras. Savo mokslinę karjerą jie pradėjo Stepono Batoro universitete ir kartu su profesoriais įnešė nemažą indėlį į tarpukario klasikinės filologijos tyrinėjimus Vilniuje.

Convivales” ks. I i II. Toruń: Towarzystwo Naukowe w Toruniu; Łódź: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1960.

Abramowiczówna, Z., Appel, W. *Słownik polsko-starogrecki*. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2006.

Alma Mater Vilnensis: Vilniaus universiteto turtai istorijos skersėjuose (XVI–XXI amžiai. Kolektyvinė monografija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2016.

Antologia listu starochrześcijańskiego, t. 1: *Listy z dziedziny kierownictwa duchowego*, wstęp i redakcja

L. Małunowiczówna. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1978.

Curriculum vitae [Zofii Abramowiczówny], Wilno, 19 września 1924 r., LCVA, f. 175, ap. 5(IV) Ca, b. 961, l. 45.

Czerwińska, J., Danek, Z., Zalewska-Jura, H. Filologia klasyczna Uniwersytetu Łódzkiego – wielcy badacze, niezapomniane osobowości. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Literaria Polonica*. 2004, t. 9, p. 371–373.

Do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Warszawie. Podanie Zofii Abramowiczówny o udzielenie jej zezwolenia na otrzymanie bezpłatnego, a jeśli to niemożliwe, ulgowego paszportu do Niemiec, Wilno, 19.X.1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 38.

Do Pana Dziekana Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Stefana Batorego. Podanie Zofii Abramowiczówny, zamieszkałej w Wilnie przy ul. Sierakowskiego o zaliczenie jej w poczet słuchaczy rzeczywistych Wydziału Nauk Humanistycznych, Wilno, 19 września 1924 r., LCVA, f. 175, ap. 5(IV)Ca, b. 961, l. 43.

Do Zarządu Funduszu Kultury Narodowej w Warszawie. Podanie Zofii Abramowiczówny

o przyznanie zasiłku na wyjazd i pobyt w Berlinie celem kontynuowania rozpoczętej pracy w zakresie filologii klasycznej, Wilno, 18 czerwca 1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 32.

Dyplom nauczyciela szkół średnich z filologii klasycznej, wydany Zofii Abramowiczównie 10 czerwca 1932 r. przez Państwową Komisję Egzaminacyjną w Wilnie dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich, na podstawie wyników egzaminów, LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 25.

Dyrekcja c. k. Gimnazjum VI we Lwowie do Wielmożnego Pana Dra Jana Oki [przekazuje rozporządzenie Rady Szkolnej Krajowej z dnia 13 lutego 1918 r., którym Rada wyraziła Ocie, jako kierownikowi zakładu uznanie za niestrudzoną pracę nad fizycznym i moralnym zdrowiem młodzieży szkolnej], Lwów, 26 lutego 1918 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 8.

Gawrońska-Garstka, M. *Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie: uczelnia ziem północno-wschodnich Drugiej Rzeczypospolitej (1919–1939) w świetle źródeł*. Poznań: Wydawnictwo Rys, 2016.

Index Lectionum. Zofia Abramowiczówna, studentka Wydziału Humanistycznego USB, Wilno, 24 stycznia 1925 r., LCVA, f. 175, ap. 5(IV) Ca, b. 961, l. 3.

Kazania i homilie na święta Pańskie i Maryjne, zebrał i wstępem opatrzył L. Gładyszewski, red. L. Małunowiczówna. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1976.

Kolbuszewski, K., Oko, J. Wydział Humanistyczny USB w latach 1919–1929. *Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego*, t. 2: *Dziesięciolecie 1919–1920*. Wilno: Nakładem Uniwersytetu Stefana Batorego, 1929, p. 159–160.

Kwestionariusz. Zofia Abramowiczówna, Wydział Humanistyczny USB, Wilno, 19 września 1924 r., LCVA, f. 175, ap. 5(IV)Ca, b. 961, l. 44.

Łukaszewska-Haberkowa, J. Szantyr Antoni (1910–1973), filolog klasyczny. *Polski Słownik Biograficzny*, t. 47/1, z. 192. Warszawa–Kraków, 2010, p. 41–42.

Małunowicz, L. *De ara Victoriae in Curia Romana quomodo certatum sit*. Wilno, 1937 (Rozprawy i Materiały Wydziału i Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, t. 9, z. 2).

Małunowiczówna, L. *Podręcznik łaciny kościelnej*. Warszawa: Pax, 1954.

Małunowiczówna, L. *Roma Christiana: podręcznik łaciny chrześcijańskiej*. Lublin:

Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1961 (wyd. 2, Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL 1986; wyd. 3, 1991; wyd. 4, 1994).

Małunowiczówna, L. *Wstęp do filologii klasycznej wraz z metodologią pracy umysłowej i naukowej*. Lublin: Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1960.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Pana Dra Jana Oki, dyrektora Gimnazjum VI we Lwowie [Minister za wiadomiam, że Naczelnik państwa zamianował postanowieniem z dnia 30 czerwca 1920 r. Okę profesorem nadzwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym USB w Wilnie z ważnością od dnia 1 lipca 1920 r., Warszawa, 3 stycznia 1921 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 18.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Rektoratu Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [zawiadomienie o przesłaniu pisma nominacyjnego na profesora zwyczajnego dra Jana Oki], Warszawa, dn. 24 października 1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I) Bb, b. 760, l. 104.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Departament Nauki i Szkół Wyższych do Rektoratu

Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [o mianowaniu Stefana Srebrnego zastępcą profesora na katedrze filologii klasycznej], Warszawa, dn. 15 września 1923 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 10.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Departament Nauki i Szkół Wyższych do Pana Stefana Srebrnego, zastępcy profesora w Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie [zawiadomienie, że Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej nominował Srebrnego postanowieniem z dnia 29 stycznia 1924 r. profesorem nadzwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym USB w Wilnie], Warszawa, dn. 14 lutego 1924 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 11.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Sekcja Nauki i Szkół Wyższych do Rektoratu Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [zawiadomienie o mianowaniu dra Jana Oki nadzwyczajnym profesorem filologii klasycznej na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, Warszawa, dn. 4 października 1920 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 16.

Odpis dyplomu magistra filozofii, nadanego przez Radę Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie na wniosek Komisji Egzaminacyjnej

Stefanowi Oświecimskiemu, jako dowód zakończenia studiów wyższych w zakresie filologii klasycznej, Wilno, dnia 4 lipca 1936 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 9.

Odpis pisma Prezydenta Rzeczypospolitej do Stefana Srebrnego, profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [o mianowaniu Srebrnego profesorem zwyczajnym], Warszawa, dn. 4 kwietnia 1936 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 52.

Odpis pisma Prezydium c. k. Rady Szkolnej Krajowej do Pana Oki, zastępcy nauczyciela c. k. Gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie, Lwów, 9 września 1903 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 3.

Odpis pisma Rady Szkolnej do Pana Jana Oki, kandydata stanu nauczycielskiego [O mianowaniu Oki zastępcą nauczyciela w c. k. Gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie], Lwów, 28 sierpnia 1901 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 4.

Oko J. *Pierwsze wieki chrześcijaństwa: dwa wykłady wygłoszone na kursie misji wewnętrznych w Wilnie w marcu 1933 roku*. Wilno: Skład Główny w Wilnie, 1934 (Wydawnictwo Misji Wewnętrznych Archidiecezji Wileńskiej; nr 9).

Oko, J. *Catulliana et Horatiana*. Wilno: nakł. Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 1924 (Materiały i Prace Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, t. 1, z. 2).

Oko, J. *Horacjusz w wykładach G.E. Grodka*. Kraków: Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1935.

Oko, J. *Maciej Kazimierz Sarbiewski poeta uwieczniony: odczyt wygłoszony w powszechnych wykładach uniwersyteckich w Wilnie w 1922 r.* Wilno: Księgarnia Mikulskich, 1923.

Oko, J. Paweł De-usterwalt nieznaný humanista XV wieku. *Ateneum Wileńskie*, 1930, t. 7, z. 3–4, p. 786–798.

Oko, J. *Rękopis wileński „Zabaw leśnych” Sarbiewskiego*, Wilno: [s. n.], 1929.

Oko, J. *Seminarium filologiczne Godfryda Ernesta Grodka*. Wilno: nakł. Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 1933 (Rozprawy i Materiały Wydziału I Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie; t. 4, z. 3).

Oko, J. *Stare wydania Wergiliusza w Bibliotece Uniwersytetu Stefana Batorego. Księga Wergiljuszowa*, pod red. Józefa Rybickiego. Wilno: Wydawnictwo zrzeszenia kół naukowych Uniwersytetu Stefana Batorego, 1930, p. 173–182 (Alma Mater Vilnensis. Biblioteka; z. 1).

Oświecimski, S. *Oko Jan* (1875–1946), filolog klasyczny, profesor Uniwersytetu Wileńskiego i Uniwersytetu Łódzkiego. *Polski Słownik Biograficzny*, t. 23. Wrocław i in.: Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo Polskiej Akademii Umiejętności, 1978, p. 670.

Oświecimski, S. *Zeus daje tylko znak, Apollo wieczy oświadczenie: Starożytne wróżbiarstwo greckie*. Wrocław i in.: Wydawnictwo Ossolineum, 1989.

Pax: miesięcznik porozumienia akademickich katolickich stowarzyszeń, wydawca i redaktor Leokadia Małunowiczówna, Wilno 1933–1938.

Pigoń, S. *Koła naukowe studentów USB w latach 1919–1929. Księga pamiątkowa ku uczczeniu CCCL rocznicy założenia i X rocznicy wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego*, t. 2: *Dziesięciolecie 1919–1929*. Wilno: Nakładem Uniwersytetu Stefana Batorego, p. 595–614.

Praca naukowa i pedagogiczna profesora Stefana Srebrnego, LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 35–41.

Prezydent Rzeczypospolitej do Pana d-ra Jana Oki profesora nadzwyczajnego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie [o mianowaniu Oki profesorem zwyczajnym filologii klasycznej na Wydziale Humanistycznym USB w Wilnie],

Warszawa, dnia 12 października 1935 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 475, l. 2.

Prezydium c. k. Rady Szkolnej Krajowej do Pana Okł nauczyciela c. k. Gimnazjum w Stryju [zawiadomienie o nadaniu reskryptem ministra wyznań i oświecenia z dnia 21 czerwca 1906 r. Ocie posady nauczyciela w c. k. Gimnazjum w Stryju, Lwów, dnia 23 lipca 1906, LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 6.

Protest asystentów Uniwersytetu Stefana Batorego przeciwko likwidacji USB, Wilno 15 grudnia 1939 r., *Likwidacja Uniwersytetu Stefana Batorego przez władze litewskie w grudniu 1939 roku: Dokumenty i materiały*, zebrał i wstępem opatrzył Piotr Łossowski. Warszawa: Wydawnictwo Interlibro, 1991, p. 51–55.

Rektor Dr Aleksander Wóycicki do Pani Mgr Leokadii Małunowiczówny w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Małunowiczównie obowiązków młodszego asystenta Seminarium Filologii Klasycznej na czas od 1 listopada 1937 do 31 grudnia 1937], Wilno, dnia 10.XI.1937 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 263, l. 2.

Rektor Dr Aleksander Wóycicki do Pani Mgr Leokadii Małunowiczówny w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Małunowiczównie obowiązków

asystenta wolontariusza Seminarium Filologii Klasycznej na czas od 1 stycznia 1938 do 31 sierpnia 1938], Wilno, dn. 28.I.1938 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 263, l. 1.

Rektor i Senat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Mgr. Antoniego Szantyrą w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Szantyrówi obowiązków młodszego asystenta przy Katedrze Filologii Klasycznej na czas od 1.XI.1933 do 31.I.1934], Wilno, dnia 22 listopada 1933 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IoBb, b. 904, l. 9.

Rektor i Senat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Mgr. Antoniego Szantyrą w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Szantyrówi obowiązków młodszego asystenta przy Katedrze Filologii Klasycznej na czas od 1.IX.1934 do 31.VIII.1935], Wilno, dnia 20 sierpnia 1934 r., LCVA, f. 175, ap. 1(IoBb, b. 904, l. 7.

Rektor i Senat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Pani Leokadii Małunowiczówny w Wilnie przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Małunowiczównie obowiązków młodszego asystenta na czas od 1.XII.1935 do 31.VII.1936], Wilno, dnia 27.XI.1935 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 263, l. 6.

Rektor Witold Staniewicz do Pani Mgr Leokadii Małunowiczówny p. o. młodszego asystenta Seminarium Filologii Klasycznej Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Małunowiczównie obowiązków młodszego asystenta na czas od 1 sierpnia 1937 do 30 września 1937], Wilno, dnia 6.X.1937 r., LCVA, f. 175, ap. 14, b. 263, l. 5.

Rektorat i Senat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Pana Stefana Oświecimskiego w Wilnie na ręce Dziekanatu Wydziału Humanistycznego [o poruczeniu Oświecimskiemu czynności zastępcy asystenta przy Katedrze Archeologii Klasycznej], Wilno, dn. 29.XI.1929 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 21.

Rektorat Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Departament IV w Warszawie [Zawiadomienie o zatwierdzeniu na posiedzeniu Senatu dnia 1 sierpnia 1923 r. uchwały Rady Wydziału Humanistycznego w sprawie powołania Stefana Srebrnego na zastępcę profesora filologii klasycznej], Wilno, dn. 11.VIII.1923 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 5.

Scharmach, M. Srebrny Stefan (1890–1962), filolog klasyczny, profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskie-

go, Uniwersytetu Stefana Batorego i Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, teatrolog. *Polski Słownik Biograficzny*, t. 41/2, z. 169. Warszawa–Kraków: Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności, 2002, p. 201–202.

Słownik grecko-polski, t. 1–4, pod red. Z. Abramowiczówny. Warszawa: Polskie Wydawnictwo Naukowe, 1958–1965.

Sofoklesa Edyp w Kolo-nie: do użytku w gimnazjach polskich, wydał Jan Oko. Lwów: nakładem Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, 1913.

Sofoklesa Antygona: do użytku w gimnazjach polskich, wydał Jan Oko. Lwów: nakładem Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, 1913.

Sofoklesa Edyp Król: do użytku w gimnazjach polskich, wydał Jan Oko. Lwów: nakładem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, 1916.

Sprawozdanie ze stanu i działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie za rok 1937. Wilno: Nakładem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1938.

Sprawozdanie ze stanu i działalności Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie za rok 1938, Wilno: Nakładem Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, 1939.

Srebrny, S. *Aluzje Arystofanesa do tematów*

- cudzych komedii*. Wilno: nakł. Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 1928 (Rozprawy i Materiały Wydziału 1 Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie; t. 2, z. 2).
- Literatura starożytnej Grecji epoki niepodległości*, opracowali Tadeusz Zieliński i Stefan Srebrny, cz. 1–2. Warszawa–Kraków: Wydawnictwo J. Mortkowicza; w Warszawie: nakład Towarzystwa Wydawniczego, 1923–1928.
- Srebrny, S. *Komedia attycka: V-go wieku przed Chr.: wykład inauguracyjny wygłoszony dn. 17 października 1923 r. w Uniwersytecie Stefana Batorego*. Wilno: Księgarnia Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego, 1924.
- Srebrny, S. *Pierwszy sezon Reduty w Wilnie (1925–1926)*. *Źródła Mocy*, 1927, z. 1, p. 102–108.
- Srebrny, S. *Reduta (rok 1926/1927)*. *Źródła Mocy*, 1928, z. 3, p. 46–51.
- Szantyr, A. *Działalność naukowa Godfryda Ernesta Grodka*, Wilno [s. n.], 1935.
- Szantyr, A. *Z dziejów filologii klasycznej w Wilnie. Alma Mater Vilnensis*, 1933, z. 11, p. 49–61.
- Świadeństwo chrztu Stefana Oświecimskiego. Wyciąg z ksiąg kościelnych katolickiego kościoła parafialnego w Mińsku Litewskim, dn. 7 listopada 1923 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (I)Bb, b. 159, l. 11.
- Umowa o pracę zawartą w Wilnie dnia 31 grudnia 1937 r. między Rektorem Uniwersytetu Stefana Batorego działającym w imieniu Skarbu Państwa jako pracodawcy, a Panem Dr Antonim Szantyrem jako pracownikiem przyjmującym na siebie od dnia 1 stycznia 1938 r. na okres II i III trymestru roku akademickiego 1937/1938 obowiązki prowadzenia lekcji lektorskich z języka łacińskiego], Wilno, dn. 31.XII.1937 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IoBb, b. 904, l. 45).
- Umowa o pracę, zawartą w Wilnie dnia 25 października 1937 r. między J.M. Rektorem Uniwersytetu Stefana Batorego, działającym w imieniu Skarbu Państwa jako pracodawcy, a Panią dr Zofią Abramowiczówną, jako pracownikiem, która przyjmuje na siebie od dnia 1.IX.1937 r. na okres I, II i III trymestru w roku akademickim 1937/1938 obowiązki prowadzenia zleconych wykładów w wymiarze 2 godzin tygodniowo, Wilno, dn. 25.X.1937 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 12.
- Umowa o pracy zawartą w Wilnie dnia 8 maja 1939 r. między Dziekanem Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Stefana Batorego działającym w imieniu Skarbu Państwa, jako pracodawcy, a Panem mgr. Stefanem Oświecimskim, który przyjmuje na siebie od dnia 1 września 1939 r. do sierpnia 1940 r. obowiązki pomocniczej siły naukowej – asystenta wolontariusza przy Katedrze Filologii Klasycznej, Wilno, dn. 8 maja 1939 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159, l. 3–4.
- Uniwersytet Stefana Batorego do Pani dr Zofii Abramowiczówny na ręce Pana Kierownika Zakładu Filologii Klasycznej przez Dziekanat Wydziału Humanistycznego [o mianowaniu Abramowiczówny starszą asystentką przy Katedrze Filologii Klasycznej na czas od dnia 1 września 1939 r. do dnia 31 sierpnia 1940 r. w pełnym wymiarze godzin], Wilno, dn. 16 czerwca 1939 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 4.
- Vilniaus universiteto istorija 1579–1994*. Vilnius: Valstybinis leidybos centras, 1994.
- Vilniaus universiteto istorija 1803–1940*. Vilnius: leidykla „Mokslas“, 1977.
- W sprawie mianowania prof. D-ra Jana Oki profesorem zwyczajnym, Wilno, dnia 24.V.1924 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 760, l. 50–51.
- Wychowankowie Uniwersytetu Stefana Batorego. Biogramy i autobiogramy studentów. *Z dziejów Almae Matris Vilnensis: Księga pamiątkowa ku czci 400-lecia założenia i 75-lecia*
- wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego*, red. naukowa L. Piechnik, K. Puchowski. Kraków: Wydawnictwo WAM, 1996, p. 317–422.
- Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przez Rektorat [w sprawie poruczenia 4 godzin lektoratu języka greckiego Dr. Antoniemu Szantyrowi na rok akademicki 1938/1939], Wilno, dn. 28 września 1938 r., LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 904, l. 3.
- Wydział Humanistyczny USB w Wilnie do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego [w sprawie zasiłku dla starszej asystentki Zofii Abramowiczówny na wyjazd zagranicę w celach naukowych], Wilno, dn. 3 czerwca 1935 r., LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 33.
- Wykaz prac Stefana Srebrnego, profesora nadzwyczajnego filologii klasycznej Uniwersytetu Stefana Batorego, LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 777, l. 31–34.
- Wykaz służby Zofii Abramowiczówny, LCVA, f. 175, ap. 1 (IBb), b. 830, l. 3.
- Z działalności Wileńskiego Koła Polskiego Towarzystwa Filologicznego. *Ateneum Wileńskie*, 1934, t. 9, p. 449, 1937, t. 12, p. 679–680.

Zaświadczenie [wydane
Srebrnemu, że jest on
delegatem Uniwersytetu
Stefana Batorego w
Wilnie na VI Między-
narodowy Kongres
Historyków Religii],
Wilno, 10.IX.1935 r.,
LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb,
b. 777, l. 50.

Zaświadczenie [wydane
Srebrnemu, że jest on
delegatem Uniwersy-
tetu Stefana Batorego
w Wilnie na uroczyste
obchody 100-lecia Uni-
wersytetu w Atenach],
Wilno, dnia 8.IV.1937 r.,
LCVA, f. 175, ap. 1(I)Bb,
b. 777, l. 59.

Życiorys [Antoniego
Szantyra], Wilno, dnia 12
stycznia 1939 r., LCVA,
k. 175, ap. 1(IoBb, b. 904,
l. 25.

Życiorys [Stefana Oświe-
cimskiego], Wilno, 20
listopada 1938 r., LCVA,
f. 175, ap. 1(I)Bb, b. 159,
l. 13.